از سری کتاب‌های گروه مؤلفین اندیشمند

صفر تا ۱۰۰
هوش کلامی
تیزهوشان

قابل استفاده داوطلبان پایه ششم ورود به مراکز استعدادهای درخشان و دیگرمدارس نمونه کشور

شامل : درس‌نامه، ۱۲۱۸ سؤال چهارگزینه‌ای هوش کلامی
به همراه پاسخ تشریحی
و ۳۰ آزمون جامع خودارزیابی

ناشر: تندیس نقره‌ای اندیشمند
با نظارت علمی آموزشگاه اندیشمند

فیپا

نام کتاب : صفر تا صد هوش کلامی تیزهوشان
مؤلف : میرداوود مقدسی صائن ـ ناهید میلانی
تایپ و صفحه‌آرایی : نیکی بهادری‌زاده
نوبت چاپ :
تیراژ :

مرکز پخش: تهران خیابان دکتر فاطمی، ضلع شرقی سازمان آب،
نبش خیابان شهیددائمی، شماره ۱۷۸، طبقه اول
کدپستی: ۱۴۱۵۶۶۴۹۹۱ تلفن: ۸۸۹۷۶۰۷۷

اندیشمند

حقوق چاپ و نشر، محفوظ و مخصوص ناشر است.
با نظارت علمی آموزشگاه اندیشمند

پدر و مادر گرامی،

دانش‌آموز گرانقدر!

عزیزان درتدوین مطالب این کتاب ضمن استفاده از مفاهیم مشترک و یا اختصاصی کتاب‌های چهارم و پنجم وششم در حیطه‌ی ادبیات فارسی (آرایه‌ها، دستور و املا و ...) به مفاهیمی که در چند سال اخیر تحت عنوان تست‌های بخش هوش کلامی (در آزمون‌های تیزهوشان) مطرح شده نیز توجّه ویژه‌ای شده است. به همین دلیل، در فصل‌های مختلف کتاب سعی نموده‌ایم در تدوین تست‌ها تنوّع مدل تستی رعایت شود. در آزمون‌ها هم این نکته برجسته‌تر شده است زیرا برای پاسخ دادن، فرا گیران محترم باید خلّاقانه بیندیشند و خلّاقـانه نیز پاسخ دهند. چون به روابط پنهان و خارج از قواعد ظاهری ادبیات نیزتوجّه کاملی شده است.

باید یادآور شویم که در توضیح مفاهیم از خلاصه ترین روش‌ها و جمله‌ها بهره گرفته شده است تا اصل نکته و مطلب بیـان شـود و جا افتادن مطلب، در بخش تست‌ها در ضمن کسب مهارت تست‌زنی صورت پذیرد.

دانش‌آموز گرامی، پیشنهاد می‌شود ابتدا درس‌نامه‌ی هر درس مطالعه گردد و پس از آن تست‌های همان فصل را جهـت تثبیـت آموخته‌ها پاسخ دهید. جهت کسب مهارت بیش‌تر و آماده‌سازی برای آزمـون‌هـای مـدارس برتـر، ۳۰ آزمـون در انتهـای کتـاب قرار داده شده است که پاسخ‌نامه کلیدی آن‌ها نیز در انتهای کتاب موجود است.

خوشحال خواهیم شد اگر با یادآوری و راهنمایی‌های خود ما را در کیفیت بخشیدن بـه محتـوای کتـاب و رفـع اشـکال‌هـای آن یاری فرمایید. قبلاً از محبّت شما مهربانان سپاسگزاریم.

با تشکر – مقدسی / میلانی

فهرست مطالب

عنوان مطلب **صفحه**

بخش ۱: فارسی **۷**

فصل ۱: آرایه‌های ادبی **۸**

فصل ۲: روابط واژگان (هم‌خانواده، مترادف، متضاد) **۲۴**

فصل ۳: دستور زبان فارسی **۴۷**

فصل ۴: املای کلمات **۹۳**

فصل ۵: آشنایی با قالب‌های شعری و اصطلاحات شعری **۱۰۳**

فصل ٦: ساختن کلمه از حروف و تکمیل کلمه های ناقص **۱۱۵**

فصل ۷: معانی و مفاهیم عبارت‌ها **۱۲۵**

فصل ۸: تست‌های جامع **۱۳۸**

فصل ۹: سرعت و دقّت **۱۶۷**

فصل ۱۰: حروف الفبا **۱۷۴**

فصل ۱۱: درک منطق پرسشی **۱۷۸**

فصل ۱۲: ساختن متن **۱۸۱**

فصل ۱۳: تحلیل متن **۱۸۵**

فصل ۱۴: نقطه‌گذاری در حروف و کلمه‌ها **۱۹۴**

فصل ۱۵: رمزگشایی از حروف و کلمه‌ها **۱۹۹**

فصل ۱٦: تکمیل جمله و متن ناقص **۲۰۵**

بخش ۲: خودارزیابی **۲۰۹**

آزمون ۱: **۲۱۰**

آزمون ۲: **۲۱۲**

آزمون ۳: **۲۱۴**

هورمون ۴: ۲۱۷
هورمون ۵: ۲۲۰
هورمون ۶: ۲۲۲
هورمون ۷: ۲۲۴
هورمون ۸: ۲۲۷
هورمون ۹: ۲۳۰
هورمون ۱۰: ۲۳۳
هورمون ۱۱: ۲۳۶
هورمون ۱۲: ۲۳۸
هورمون ۱۳: ۲۴۱
هورمون ۱۴: ۲۴۴
هورمون ۱۵: ۲۴۷
هورمون ۱۶: ۲۵۰
هورمون ۱۷: ۲۵۳
هورمون ۱۸: ۲۵۶
هورمون ۱۹: ۲۵۹
هورمون ۲۰: ۲۶۲
هورمون ۲۱: ۲۶۵
هورمون ۲۲: ۲۶۷
هورمون ۲۳: ۲۷۰
هورمون ۲۴: ۲۷۲
هورمون ۲۵: ۲۷۵
هورمون ۲۶: ۲۷۷
هورمون ۲۷: ۲۷۹
هورمون ۲۸: ۲۸۱
هورمون ۲۹: ۲۸۳
هورمون ۳۰: ۲۸۵

بخش ۳: پاسخنامه‌ی تستی و تشریحی ۲۸۷

پاسخنامه‌ی تستی هوش کلامی ۲۸۸
پاسخنامه‌ی آزمون‌های خودارزیابی ۲۹۶
پاسخنامه‌ی تشریحی ۳۰۰





بخش یک:

زبان و ادبیات فارسی

۱



فصل اول:

آرایه‌های ادبی

نویسندگان و سخن‌رانان برای تاثیر بیشتر و بهتر سخن و نوشته‌ی خود از عوامل و عناصری استفاده می‌کنند که شنونده یا خواننده‌ی سخن و نوشته را مایل به پیگیری مطلب می‌کنند این عوامل و عناصر را آرایه‌ی ادبی و یا عناصر زیباساز سخن می‌نامند که برخی از آن‌ها عبارتند از:

الف) مراعات نظیر (تناسب)

قرار گرفتن کلمه‌هایی که از نظر معنایی و یا دلیلی منطقی ارتباطی با هم دارند در یک نوشته یا سخن «مراعات نظیر یا تناسب» نامیده می‌شود.

مثال : گربه‌ی مسکین اگر پر داشتی تخم گنجشک از جهان برداشتی

تناسب ← پر - تخم – گنجشک

مثال : صیّادی ضعیف را ماهی قوی بدام اندرافتاد. طاقت حفظ آن نداشت.

تناسب ← صیّاد - ماهی – دام

نکته به دلیل ارتباط زنجیروار این کلمه‌ها این آرایه را «زنجیره‌ی معنایی» و تجمع چند زنجیره‌ی معنایی را «شبکه‌ی معنایی» نیز نامیده‌اند.

ب) تضاد (طباق)

وجود کلمه هایی که از نظر معنایی مخالف هم هستند در یک عبارت را «تضاد» می‌نامند.

مثال : نیک باشی و بدت گوید خلق بِهْ که بد باشی و نیکت بینند

تضاد ← نیک ≠ بد

مثال : یکی را از مشایخ شام پرسیدند از حقیقت تصّوف. گفت : پیش ازین طایفه‌ای در جهان بودند به صورت پریشان و به معنی جمع، اکنون جماعتی هستند به صورت جمع و به معنی پریشان.

تضاد ← جمع ≠ پریشان

نکته گاهی دو کلمه‌ای که با هم به دلیلی «متناسب» هستند به دلیل دیگری متضاد هم هستند.

مثال : سیاه = سپید ← تناسب دارند. هر دو «رنگ» هستند.

سیاه ≠ سپید ← دو عملکرد مخالف دارند.

ج) تلمیح

اشاره به آیه یا حدیث یا داستانی قرآنی و یا تاریخی در یک نوشته «تلمیح» نامیده می‌شود.

مثال : به نام خدایی که جان آفرید سخن گفتن اندر زبان آفرید

تلمیح به آیات قرآن دارد: خَلَقَ الاِنسانُ مِن....

مثال : ای دمت عیسی ، دم از دوری مزن من غلام آنکه دوراندیش نیست

تلمیح : اشاره به نفس حیات بخش حضرت عیسی دارد.

د) مبالغه

هرگاه نویسنده یا گوینده‌ای در نوشته یا سخن خود اتّفاقی غیرممکن را ممکن نشان بدهد و یا به‌عبارتی بزرگ نمایی خارج از منطقی انجام بدهد می‌گوییم مبالغه کرده است.

مثال : گهی بوسه بر سر زدش گه به روی ز خون زیر سمّش همی راند جوی

ز بس کاو همی گریه بر نعل کرد همه ریگ و خاک زمین لعل کرد

مبالغه ⟵ زیادی اشک و تبدیل شدن آن به جوی

مبالغه ⟵ همه‌ی زمین از خون دل (اشک) تهمینه مادر سهراب به رنگ سرخ درآمد.

مثال : بیا تا عاشقی از سر بگیریم جهان خاک را در زر بگیریم

مبالغه ⟵ خاک جهان را به زر و طلا آراسته کنیم.

هـ) کنایه

وقتی عبارتی با معنایی غیرمستقیم یا دور از ذهن خود در نوشته‌ای به کار برود می‌گوییم کنایه دارد.

مثال : با سیه دل چه سود گفتن وعظ ؟ نرود میخ آهنی در سنگ

مفهوم کنایی ⟵ شخص بد گمان پذیرای نصیحت و راهنمایی نیست.

مثال : یکی از صاحبدلان زورآزمایی را دید بهم برآمده و کف بر دِماغ[1] انداخته...

مفهوم کنایی ⟵ به شدّت عصبانی شده

و) تشبیه

مانند هم قرار دادن دو شخص یا هر موجودی را تشبیه می‌نامند.

نکته آن شخص یا شیئی را که به شخص یا شیء دیگری مانند می‌کنیم، «طرف اول» یا «مشبّه» می‌نامیم.

نکته آن شخص یا چیزی که «طرف اول» یا «مشبّه» به آن مانند شده‌است، «طرف دوم» یا «مشبّه به» می‌نامیم.

نکته صفت یا ویژگی مشترک بین دو چیز که دلیل شباهت شده است «وجه شبه» می‌نامیم.

[1] دِماغ = مغز


نکته به حرف‌هایی که ایجاد رابطه‌ی شباهت بین دو طرف «اول» و «دوم» می‌کنند، «حرف تشبیه» می‌گویند که برخی از پرکاربردترین آن‌ها عبارتند از: مثل، مانند، چون، همچون، همانند، ...


مثال : یکی کاخ آراسته چون بهشت همه سیم و زر اندر افگنده خشت


مثال : دهانی به خنده چون گل باز کرد چو بلبل به صوتی خوش آغاز کرد

همانطور که از مثال های بالا مشخّص است هر تشبیه دارای چهار قسمت (رکن) است به شرح زیر :

	در مثال اوّل	در مثال دوم
۱- طرف اوّل (مشبّه) :	کاخ	دهان
۲- طرف دوم (مشبّه بِه) :	بهشت	گل
۳- دلیل شباهت (وجه شبه) :	زیبایی	شکوفا شدن
۴- حرف تشّبیه (اَدات تشبیه) :	چون	چون


نکته وجود دو رکن اصلی (مشّبه و مشّبه بِه) در تمام تشبیه‌ها ضروری است.


نکته دلیل شباهت گاهی نوشته می‌شود و گاهی نوشته نمی‌شود و به عهده‌ی خواننده یا شنونده است که صفت مشترک و مناسبی میان دو رکن اصلی پیدا کند.


مثال : زیر پایت گر بدانی حال مور همچو حال تست زیر پای پیل


ز) تمثیل (ضرب المثل)

گاهی برای انتقال یک مفهوم به خصوص برای مردم عادّی نویسنده یا گوینده مثالی تکراری و عامّه فهم می آورد که در این صورت می‌گویند او از آرایه‌ی تمثیل استفاده کرده است.


مثال۱ : از مکافات عمل غافل مشو گندم از گندم بروید جو ز جو

توضیح : برای توضیح دادن درباره‌ی عاقبت هر کاری که به آن کار بستگی دارد.


مثال۲ : تو نیکی می‌کن و در دجله انداز که ایزد در بیابانت دهد باز

توضیح : اگر می خواهیم خوبی ببینیم باید به دیگران خوبی کنیم.


ح) تشخیص (جان بخشی به اشیاء- آدم نمایی)

همان طور که از نام این آرایه مشخص است نویسنده یا گوینده جایی که بخواهد غیرمستقیم مفهومی را تعریف یا نکوهش کند به جای انسان یا انسان‌ها از اشیاء یا جانوران یا ویژگی‌های انسانی استفاده می‌کند.


مثال : بلبل آهسته به گل گفت شبی که مرا با تو تمنّایی هست

من به پیوند تو یک رأی شدم گر ترا نیز چنین رأیی هست «پروین اعتصامی»

گاهی در این شیوه‌ی بیان به خصوص در شعر دو موجود با یکدیگر به گفت‌وگو می‌پردازند که این گفت و گو «مناظره» نامیده می‌شود.

ط) سجع

در ادبیات فارسی از گذشته‌ی دور در «نثر» وقتی می‌خواستند نوشته و یا سخن دارای وزن بنویسند یا بگویند از سجع استفاده می‌کردند، یعنی از کلمه‌هایی که شبیه قافیه‌ی شعر هم‌وزن می‌باشند بهره می‌گرفتند.

مثال : «خداوندا، داغ تو دارم و بدان شادم، امّا از «بود» خویش در فریادم. الهی شناخت تو ما را امان و لطف تو ما را عیان. الهی ضعیفان را پناهی مؤمنان را گواهی. چه بُوَد که افزایی و نکاهی؟!»

دارم / شادم / به فریادم

امان / عیان

پناهی / گواهی

افزایی / نکاهی

نکته امروزه نیز از «نثر مسجّع» استفاده می‌شود و دو تن از مشهورترین نویسندگان تاریخ ادبیات فارسی ما که از سجع بهره گرفته‌اند عبارتند از:

۱) خواجه عبدا... انصاری (به نظر می‌رسد اوّلین نفری باشد که از سجع بهره برده‌است.)

۲) سعدی (در گلستان به شکل بسیار واضح و گسترده از نثر مسجّع بهره برده‌است.)

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱- کدام بیت «مبالغه» دارد؟

۱) ز سنگ سپهدار و چنگ سوار / نیامد دوال کمر پایدار
۲) شود کوه آهن چو دریای آب / اگر بشنود نام افراسیاب
۳) به پیش سپه آمد افراسیاب / چو کشتی که موجش برآرد ز آب
۴) بود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ چون آب و چون آتش است

۲- در کدام گزینه از آرایه‌های ادبی انسان نمایی«تشخیص» استفاده نشده است؟

۱) زاگرس با گردنه‌های پر برف،هر بهار ایل بختیاری را به خود می خواند.
۲) در قدیم بعضی عقیده داشتند در هر درختی فرشته ای پنهان است.
۳) نمی دانم چند میلیون سال است که ریشه در خاک دارم.
۴) به کمک شاخ و برگ و ریشه‌ی خود از سرعت باد می‌کاهم.

۳- در بیت زیر کدام آرایه ادبی وجود ندارد؟

تا شام، نیفتاد صدای تبر از گوش / شد توده در آن باغ، سحر هیمه‌ی بسیار

۱) تضاد (کلمه های مخالف) ۲) کنایه ۳) تناسب ۴) تشبیه

۴- در کدام بیت آرایه ی جان بخشی به اشیا دیده می‌شود؟

۱) آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت / روز عمل و مزد، بود کار تو دشوار
۲) آن قصّه شنیدید که در باغ، یکی روز / از جور تبر، زار بنالید سپیدار
۳) هر باغبان که گل به سوی برزن آورد / شیراز را دوباره به یاد من آورد
۴) گر رسد دشمنی برای وطن / جان و دل، رایگان بیفشانیم

۵- در کدام بیت زیر تشبیه وجود ندارد؟

۱) علم، چندان که بیشتر خوانی / چون عمل در تو نیست نادانی
۲) هر نسیمی که به من بوی خراسان آرد / چون دم عیسی در کالبدم جان آرد
۳) به منقارم آن سان به سختی گَزید / که ا شکم چو خون از رگ آن دم، جَهید
۴) ای نام تو روییده به گلدان لبم / در مرحمت تو غوطه ور، روز و شبم

۶- در کدام بیت آرایه‌ی تضاد وجود دارد؟

۱) به دست آهن تفته کردن خمیر / بِهْ از دست بر سینه، پیشِ امیر
۲) عمر گران‌مایه در این صرف شد / تا چه خورم صیف و چه پوشم شتا
۳) تن زنده والا به ورزندگی است / که ورزندگی، مایه‌ی زندگی است
۴) ناشناسی که به تاریکی شب / می‌برد شام یتیمان عرب

۷- در بیت زیر کدام آرایه وجود دارد؟

دست در دامن مولا زد، در که علی بگذر و از ما مگذر

۱) جان بخشی به اشیا ۲) تشبیه ۳) ضرب‌المثل ۴) مبالغه

۸- با توجّه به متن زیر کدام گزینه صحیح است؟

«زیرا که مرا دو گوش داده اند و یک زبان، یعنی دو چندان که می‌گویی، می‌شنو.»

۱) در متن مبالغه وجود دارد.
۲) در متن تشبیه وجود دارد.
۳) در متن مراعات نظیر(تناسب) وجود دارد.
۴) در متن جان‌بخشی وجود دارد.

۹- در کدام گزینه «تشبیه» مشاهده می شود؟

۱) جهانی بدین خوبی آراستی برون ز آن که یاریگری خواستی
۲) برگ درختان سبز در نظر هوشیار هر ورقش دفتری است، معرفت کردگار
۳) به گیتی، بِهْ از راستی، پیشه نیست ز کژی بتر، هیچ اندیشه نیست
۴) دهقان چو تنور خود ازین هیمه برافروخت بگریست سپیدار و چنین گفت دگر بار

۱۰- «گل، یکی دو پیرهن بیشتر ز غنچه پاره کرده است.» کنایه از چیست؟

۱) عمر بیشتر و سنّ بیش‌تر
۲) سختی‌های بیش‌تر
۳) عقل بیشتر (تجربه‌ی بیش‌تر)
۴) گلبرگ‌های بیش‌تر

۱۱- آرایه‌های ادبیِ تعیین شده در کدام گزینه نادرست است؟

۱) ای صبا گر بگذری بر ساحل رود ارس بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس (آرایه جان بخشی)
۲) در خاک طلب، بذر دعا کاشته ام باران اجابت تو را می‌طلبم (تناسب)
۳) جز دانش و حکمت نبود میوه‌ی انسان (تشبیه)
۴) ز ورزش میاسای و کوشنده باش که بنیاد گیتی به کوشندگی است (مبالغه)

۱۲- در بیت زیر کدام رُکن تشبیه دیده نمی‌شود؟ **«رُکن = قسمت»**

بینداخت چون باد، خمِّ کمند سر جادو آورد ناگه به بند

۱) مشبّه (طرف اوّل)
۲) وجه شبه (دلیل شباهت)
۳) حرف تشبیه (ادات تشبیه)
۴) مشبّه‌به (طرف دوم)

۱۳- با توجّه به بیت زیر کدام گزینه نادرست است؟

«آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت روز عمل و مزد، بُوَد کار تو دشوار»

۱) کلمه‌های شب و روز و مه و سال تناسب دارند.
۲) در بیت کنایه‌ای از تنبلی و زحمت نکشیدن در زندگی وجود دارد.
۳) دو کلمه‌ی آسان و دشوار متضاد هستند.
۴) در بیت فوق شب و روز به کار دشوار تشبیه شده است.

۱۴- در کدام گزینه «مبالغه» وجود ندارد؟

۱) زمین بنده و چرخ یار منست سر تاجداران شکار منست
۲) دل شیر نر دارد و زور پیل دو دستش به کردار دریای نیل
۳) ز بهر نیایش سر و تن بشست یکی پاک جای پرستش بجست
۴) خروشید و جوشید و برکند خاک ز سمّش زمین شد، همه چاک چاک

۱۵- در بیت زیر وجه شبه (دلیل شباهت) کدام گزینه است؟

هر نسیمی که به من بوی خراسان آرد　　چون دم عیسی در کالبدم جان آرد

۱) بوی خراسان مانند دم عیسی است.
۲) بوی خوش نسیم که از خراسان می‌آید
۳) بوی شهر خراسان
۴) نسیم خراسان مانند دم عیسی که به کالبد انسان مرده جان می‌بخشد، زندگی‌بخش است. (زنده کردن مُرده)

۱۶- در کدام جمله «کنایه» به کار نرفته است؟

۱) من همیشه خوب می‌خوابم.
۲) او از انجام کار شانه خالی کرد.
۳) آدم گستاخ پا تو کفش همه می‌کند.
۴) شخص زرنگ دم به تله نمی‌دهد.

۱۷- «کارد به استخوان رسیدن» کنایه از چیست؟

۱) مجروح گردیدن
۲) در مشکلی گرفتار شدن
۳) عصبانی شدن به دلیل فشار بیش از حد
۴) به سختی مریض شدن

۱۸- در مورد بیت زیر کدام گزینه صحیح‌تر است؟

«برق چون شمشیر برّان پاره می‌کرد ابرها را　　تندر دیوانه، غرّان مشت می‌زد ابرها را»

۱) برق به شمشیر تشبیه شده است.
۲) صدای برق به مشت تشبیه شده است.
۳) در مصرع دوم ادات تشبیه ذکر نشده است.
۴) هر سه گزینه صحیح هستند.

۱۹- در ضرب‌المثل «زخم زبان بدتر از زخم شمشیر است». کدام نکته مشهود است؟ (مشهود = آشکار)

۱) مبالغه　　۲) مقایسه　　۳) مناظره　　۴) مجادله (بحث)

۲۰- در کدام گزینه، تشخیص (آدم نمایی) وجود ندارد؟

۱) باد گویی بر تن درختان تازیانه می‌زد.
۲) غنچه با دل گرفته، گفت: زندگی لب ز خنده بستن است.
۳) گر از عهد خردیت یاد آمدی　　که بیچاره بودی در آغوش من
۴) جاودان زی، ای زبان دانش و فرزانگی　　تا به گیتی، نور بخشد آفتاب خاوری

۲۱- کنایه تنها در گزینه‌ی ..... مشاهده نمی‌شود.

۱) نمانید ناکنده جایی ز باغ　　بگیرید از آن گنج هر جا سراغ
۲) به گاو آهن و بیل کندند زود　　هم این جا، هم آن جا و هرجا که بود
۳) نابرده رنج گنج میسّر نمی‌شود　　مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
۴) گریه دل را آبیاری می‌کند　　خنده یعنی این که دل‌ها زنده است

۲۲- در کدام گزینه هم «تناسب» و هم «جان‌بخشی به اشیا» دیده می‌شود؟

۱) دست در دامن مولا زد، در — که علی بگذر و از ما مگذر
۲) شبروان مست ولای تو علی — جان عالم به فدای تو علی
۳) نکردی در این روز، بر من جفا — که تو شیرمردی و من پیرزن
۴) به سختی دهد مرد آزاده تن — که ورزندگی، مایه‌ی زندگی است

۲۳- درباره‌ی بیت‌های زیر کدام گزینه ناصحیح است؟

خندید براو شعله،که از دست که نالی — ناچیــزی تو، کرد بدین گونه تو را خوار
آن شاخ که سر برکشد و میوه نیارد — فرجام، به جز سوختنش نیست سزاوار

۱) در بیت اوّل آرایه‌ی جان بخشی وجود دارد.
۲) در بیت اوّل دو کلمه‌ی متضّاد وجود دارد.
۳) در بیت دوم آرایه‌ی تناسب وجود دارد.
۴) در بیت ها آرایه‌ی مبالغه دیده می‌شود.

۲۴- در کدام گزینه، شاعر از «جان بخشی» بهره نگرفته است؟

۱) گفتش تبر آهسته که جرم تو همین بس — کاین موسم حاصل بُوَد و نیست تو را بار
۲) بی تو در کلبه‌ی گدایی خویش — دلبری برگزیده‌ام که مپرس
۳) گل به خنده گفت : زندگی شکفتن است.
۴) شب شنفته است مناجات علی — جوشش چشمه‌ی عشق ازلی

۲۵- در شعر زیر کدام آرایه‌ی ادبی به کار رفته است؟

بخندند بر من مِهانِ جهان — از این بچه در آشکار و نهان

۱) تشبیه ۲) جان بخشیدن به اشیا ۳) تضاد ۴) مبالغه

۲۶- «زیر پایم علف سبز شد» کنایه از چیست؟

۱) به سختی راه رفتن ۲) خسته شدن ۳) سردرد گرفتن ۴) انتظار بسیار

۲۷- در بیت زیر شاعر در چه چیزی مبالغه کرده است؟

سپهدار چون پیشِ لشکر کشید — یکی ژرف دریای بی بُن بدید

۱) در قدرتمندی افراد لشکرش
۲) در قدرت و عظمت خود سپهدار
۳) در زیاد بودن تعداد افراد لشکرش
۴) در بلندی دریای مقابل روی لشکرش

۲۸- در بیت زیر چه آرایه‌ای به کار رفته است؟

گشاده است بر ما، در راستی — چه کوبیم خیره، درِ کاستی

۱) کنایه ۲) مبالغه ۳) جان‌بخشی ۴) ضرب‌المثل

۲۹- تنها درباره‌ی یکی از گزینه‌ها «آرایه‌های ادبی» صحیح بیان نشده‌است و آن گزینه‌ی ..... می‌باشد.

۱) به گیتی، بِهْ از راستی، پیشه نیست — ز کژّی بَتَر، هیچ اندیشه نیست — (تضادّ)
۲) خرد را تو روشن بصر کرده‌ای — چراغ هدایت تو بر کرده‌ای — (جان بخشی به اشیا)
۳) آوخ که شدم هیزم و آتشگر گیتی — اندام مرا سوخت چنین ز آتشِ ادبار — (تناسب)
۴) ای به هنر، سرمه‌ی چشم جهان — خاکِ هنرخیز من ای اصفهان — (مبالغه)

۳۰-کدام گزینه آرایه‌ی ادبی مشخص شده را دارد؟

۱) تنم را فرش کردم تا بتازد دلم را نذر کردم تا بیاید (کنایه)
۲) مگر خردی فراموش کردی که درشتی می‌کنی؟ (تشبیه)
۳) ناشناسی که به تاریکی شب می برد شام یتیمان عرب (مبالغه)
۴) شبروان مست ولای تو علی جان عالم به فدای تو علی (تضاد)

۳۱-کدام بیت «تشبیه» را در بر نمی‌گیرد؟

۱) کلماتی چو دُرّ آویزه‌ی گوش مسجد کوفه هنوزش مدهوش
۲) جبریل و ملائک مقرّب ذکر تو کند در آسمان‌ها
۳) بزد تیغ و بنداخت از بر سرش فروریخت چون رود خون از بَرَش
۴) همچو من ای دوست، سرایی بساز جایگه توش و نوایی بساز

۳۲- کدام بیت «جان بخشی» ندارد؟

۱) گل دو سه روزی است تو را میهمان می بردش فتنه‌ی باد خزان
۲) مور بدو گفت بدین‌سان جواب: غافلی، ای عاشق بی صبر و تاب
۳) سحر بلبل حکایت با صبا کرد که عشق روی گل با ما چه‌ها کرد
۴) کوچه پر از عابر است بر لب آن‌ها سلام

۳۳- در بیت زیر چه آرایه‌ای موجود است؟

فارسی را پاس می‌داریم، زیرا گفته‌اند: «قدر زر، زرگر شناسد، قدر گوهر گوهری»

۱) تلمیح ۲) تشبیه ۳) مبالغه ۴) ضرب‌المثل

۳۴- در کدام بیت آرایه ی تلمیح وجود دارد؟

۱) سخن ماند از تو همی یادگار سخن را چنین خوار مایه مدار
۲) یکی کوه بُد نامش البرز کوه به خورشید نزدیک و دور از گروه
۳) خوشا آنان که الله یارشان بی به حمد وقل هو الله کارشان بی
۴) پیش پای او به رسم پیشواز ابر با رنگین‌کمان، پل می‌زند

۳۵- با توجّه به آرایه‌ی مطرح شده در مقابل هر بیت،کدام گزینه نادرست است؟

۱) چه گویم که این بچّه‌ی دیو کیست پلنگ دو رنگ است یا خود پری است (تضاد)
۲) گر از عهد خردیت یاد آمدی که بی‌چاره بودی در آغوش من (تشبیه)
۳) وگر صد باب حکمت پیش نادان بخوانی، آیدش بازیچه در گوش (کنایه)
۴) مگوی اندُه خویش با دشمنان که لاحَول گویند شادی‌کنان (تلمیح)

۳۶- تضاد در کدام گزینه مشاهده نمی‌شود؟

۱) روز نشاط است، گه کار نیست وقت غم و توشه‌ی انبار نیست
۲) خندید برو شعله، که از دست که نالی ناچیزی تو، کرد بدین‌گونه تو را خوار
۳) نکردی در این روز بر من جفا که تو شیرمردی و من پیرزن
۴) چه خوش گفت زالی به فرزند خویش چو دیدش پلنگ‌افکن و پیل‌تن

۳۷- کدام‌یک از بیت‌های زیر «تلمیح» ندارد؟

۱) خداوند بخشنده‌ی دستگیر — کریم خطابخش پوزش‌پذیر
۲) عشق‌بازی که هم‌آغوش خطر — خفت در جایگه پیغمبر
۳) نگویند از سر بازیچه حرفی — کزان پندی نگیرد صاحب هوش
۴) خوشا آنان که الله یارشان بی — به حمد و قل هو الله کارشان بی

۳۸- کدام گزینه «تلمیحی» از مفاهیم قرآنی با خود دارد؟

۱) الهی بر همه چیز بینایی
۲) باز به گردون رسید ناله‌ی هر مرغزار
۳) مشورت نکردن در کارها ضعیف‌رأیی باشد.
۴) قرآن به تواضع و مهربانی با پدر و مادر تأکید می‌کند.

۳۹- در بیت زیر کدام آرایه وجود ندارد؟

« آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت — روز عمل و مزد، بود کار تو دشوار »

۱) تضاد ۲) تلمیح ۳) تشبیه ۴) تناسب

۴۰- در کدام گزینه‌ی زیر «جان‌بخشی به اشیا» وجود ندارد؟

۱) تو به ژاله امر کردی — که به برگ گل نشیند
۲) بدان جای، سیمرغ را لانه بود — که آن خانه از خلق بیگانه بود.
۳) ز نادان بنالد دل سنگ و کوه — ازیرا ندارد بر کس شکوه
۴) تو به گوش ابر خواندی — که از آسمان ببارد

۴۱- بیت زیر چه آرایه‌ای را دربر می‌گیرد؟

« به تنها یکی کینه ور لشکرم — به رخش دلاور زمین بِسپَرَم »

۱) تضاد ۲) مبالغه ۳) انسان‌نمایی (تشخیص) ۴) سجع

۴۲- کدام بیت تشبیه ندارد؟

۱) پی افکندم از نظم کاخی بلند — که از باد و باران نیابد گزند
۲) علم بال است مرغ جانت را — بر سپهر او برد روانت را
۳) از تیغ کوه تا لب دریا کشیده‌اند — فرشی کِش[1] از بنفشه و سبزه است تار و پود
۴) چو خود را به چشم حقارت بدید — صدف در کنارش به جان آفرید

۴۳- با توجّه به بیت‌های زیر، آرایه‌ای که مشاهده نمی‌شود، کدام است؟

« چون گشت زمین ز جور گردون — سرد و سیه و خموش و آوند[2]
بنواخت ز خشم بر فلک مشت — آن مشت تویی تو ای دماوند »

۱) تشبیه ۲) تشخیص ۳) تناسب ۴) مبالغه

---

۱. کِش: که آن را
۲. آوند: ساکت و بی‌رمق

۴۴- شما در ابیات زیر کدام‌یک را مشاهده نمی‌کنید؟

برزگـــری پنـــد به فرزند داد — کای پسر، این پیشه پس از من توراست
هرچه کنی کشت همان بدرَوی — کار بد و نیک چو کـوه و صـداســـت

۱) تضاد (طباق) ۲) کنایه ۳) تشخیص ۴) تشبیه

۴۵- در کدام مصراع «جان‌بخشی به اشیا» دیده نمی‌شود؟

۱) تو به آفتاب گفتی به زمین قدم گذارد
۲) تو در آن زمان که نامی ز جهان نبود، بودی
۳) به گیاه تشنه گفتی که از آب آن بنوشد
۴) به خزان اجازه دادی که گل از چمن بچیند

۴۶- در کدام گزینه «کنایه» به کار نرفته است؟

۱) در ورزشگاه، جای سوزن انداختن نبود.
۲) شال و کلاه می‌کنند و به ایران می‌آیند.
۳) دستت را از جیبت بیرون بیاور.
۴) باید سر در گوش خودم می‌گذاشتم.

۴۷- آرایه‌ی بیان‌شده در کدام گزینه صحیح نیست؟

۱) دست در دامن مولا زد در — که علی بگذر و از ما مگذر — (آدم‌نمایی)
۲) به فصل خزان در نبینی درخت — که بی‌برگ ماند ز سرمای سخت — (مراعات نظیر)
۳) قضا خلعتی نامدارش دهد — قدر میوه در آستینش نهد — (مبالغه)
۴) این زندگی حلال کسانی که همچو سرو — آزاد زیست کرده و آزاد می‌روند. — (تشبیه)

۴۸- «کنایه» در کدام گزینه نیست؟

۱) وقت تنگ بود
۲) گر بر سر نفس خود امیری مردی
۳) خود را برای خاک شدن آماده کرده بود.
۴) پهلوان دور از همه روی تخته سنگی نشست.

۴۹- «عناصر زیبایی سخن» در مورد کدام گزینه صحیح نیست؟

۱) این دغل دوستان که می‌بینی — مگسانند گرد شیرینی — (تمثیل)
۲) بد اندیش بسیار و گر اندکی است — چو خشم آورم پیش چشمم یکی است — (طباق)
۳) آهو نیامد، دل‌نگران شدند و به زاغ گفتند بر هوا پرواز گیرد. — (انسان‌نمایی)
۴) گفت گوگرد پارسی خواهم بردن به چین که شنیدم عظیم قیمتی دارد. — (مبالغه)

۵۰- کدام بیت آرایه‌ی ادبی مشخص‌شده را ندارد؟

۱) درشتی ز کس نشنود نرم‌گوی — سخن تا توانی به آزرم گوی — (آدم‌نمایی)
۲) آن‌یکی نحوی به کشتی درنشست — رو به کشتیبان نمود آن خودپرست — (تناسب)
۳) گرم شو از مهر و ز کین سرد باش — چون مه و خورشید جوان‌مرد باش — (طباق)
۴) آن دم صبح قیامت تأثیر — حلقه‌ی در شد از او دامن‌گیر — (تشخیص)

۵۱- کدام‌یک از عناصر زیبایی سخن در بیت زیر به کار رفته‌است؟

بمان آباد و فرّخ‌روز و شیرین‌کام و روشن‌دل — که ایران مهد دانش‌هاست نپسندند ویرانش

۱) تلمیح ۲) تمثیل ۳) مبالغه ۴) تضاد (طباق)

۵۲- شعر یا نوشته‌ای که عناصر تخیّل در آن به کار رفته باشد، خیال‌انگیز و دارای زیبایی ادبی است. آرایه‌های ادبی تعیین‌شده در کدام گزینه نادرست است؟

۱) ای دیو سپید پای در بند ای گنبد گیتی، ای دماوند (شخصیت‌بخشی و تشبیه)
۲) گرم شو از مهر و ز کین سرد باش چون مه و خورشید، جوانمرد باش (تشبیه و تضاد)
۳) در نومیدی بسی امید است پایان شب سیه سپید است (تضاد و ضرب‌المثل)
۴) این تطاول که کشید از غمِ هجران بلبل تا سراپرده‌ی گل نعره‌زنان خواهدشد (تضاد و شخصیت‌بخشی)

۵۳- بیتی که «جان‌بخشی» ندارد، کدام است؟

۱) دریاقلی! رکاب بزن، یا علی بگو چشم‌انتظار همت تو، دین و میهن است
۲) گل به خنده گفت: زندگی، شکفتن است.
۳) ای صبا گر بگذری بر ساحلِ رودِ ارس بوسه زن بر خاک آن وادی و مُشکین کن نفس
۴) هر باغبان که گل به سوی برزن آورد شیراز را دوباره به یاد من آورد

۵۴- در دو بیت زیر کدام صنعت ادبی (آرایه) به چشم نمی‌خورد؟

ای نام تو روییده به گلدان لبم در مرحمت تو غوطه‌ور، روز و شبم
در خاک طلب، بذر دعا کاشته‌ام باران اجابت تو را می‌طلبم

۱) کنایه ۲) تضاد (طباق) ۳) تشبیه ۴) تمثیل (ضرب‌المثل)

۵۵- «تشبیه» تنها در گزینه‌ی ..... وجود دارد.

۱) ز دانش در بی‌نیازی بجوی وگر چند سختیت آید به روی
۲) به دانش گرای و بدو شو بلند چو خواهی که از بد نیابی گزند
۳) بِه از نیکی اندر جهان کار نیست دو صد گفته چون نیم کردار نیست
۴) چو خواهی که نامت بُوَد جاودان مکن نام نیک بزرگان نهان

۵۶- کدام گزینه آرایه‌ی ادبیِ تضاد ندارد؟

۱) تا چه خورم صیف و چه پوشم شتا ۲) آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت
۳) همیشه بر و بومش آباد باد ۴) همه آفریدست بالا و پست

۵۷- در کدام گزینه عنصر ادبی تشخیص به کار نرفته است؟

۱) برگ درختان سبز در نظر هوشیار ۲) شب ز اسرار علی آگاه است
۳) تو به آفتاب گفتی ۴) از جور تبر، زار بنالید سپیدار

۵۸- با توجه به جمله‌های: «فتاد از پای، کرد از عجز فریاد»، «بینداخت چون باد خمّ کمند»، «زبان سرخ، سر سبز می‌دهد بر باد» ترتیب عناصر ادبی در کدام گزینه درست است؟

۱) مبالغه، کنایه، ضرب‌المثل ۲) کنایه، ضرب‌المثل، مبالغه
۳) کنایه، مبالغه، ضرب‌المثل ۴) ضرب‌المثل، مبالغه، کنایه

۵۹- در بیت «روشن و گرم و زندگی پرداز آسمان مثل یک تبسّم شد» آرایه‌ی ..... نوشته شده است.

۱) تشخیص ۲) تشبیه ۳) تمثیل ۴) تلمیح

۶۰- در هر آرایه‌ی تشخیص، به طور حتم از مفهوم آرایه‌ی ..... استفاده شده است.

۱) تمثیل ۲) مبالغه ۳) تناسب ۴) تشبیه